

EUROOPA ÜHENDUSTE KOMISJON

Brüssel 22.6.2006
KOM(2006) 326 lõplik

KOMISJONI TEATIS NÕUKOGULE JA EUROOPA PARLAMENDILE

**2006. aasta aruanne Euroopa Ühenduse arengupoliitika ja välisabi rakendamise kohta
2005. aastal**

{SEK(2006) 808}

KOMISJONI TEATIS NÕUKOGULE JA EUROOPA PARLAMENDILE

2006. aasta aruanne Euroopa Ühenduse arengupoliitika ja välisabi rakendamise kohta 2005. aastal

SISUKORD

1.	Millenniumi arengueesmärkide saavutamine.....	4
1.1.	EL määrab oma eesmärgid kindlaks vastavalt ÜRO tippkohtumise „Millennium + 5“ eesmärkide alusel	4
1.2.	Euroopa arenguvision.....	5
2.	Partnerluse süvendamine.....	6
2.1.	Koostöö Lääne-Balkani riikidega	6
2.2.	Euroopa Liidu naabruspoliitika.....	6
2.3.	„Ühisruumid“ Venemaaga	7
2.4.	Vanim partnerlus – partnerlus Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani piirkonna riikidega.....	7
2.5.	Partnerluse tugevdamine Ladina-Ameerikaga	8
3.	Poliitiline mõõde muutub tähtsamaks	8
3.1.	Demokraatia ja inimõiguste edendamise vahendid.....	8
3.2.	Poliitilise dialoogi raamistiku loomine	9
3.3.	Rahvastikurände- ja varjupaigaküsimused arengupoliitika raamistikus	9
4.	Euroopalt saab rohkem, paremat ja kiiremat abi.....	10
4.1.	Abi tõhusus.....	10
4.2.	Hindamine	11
4.3.	Juhtimisküsimused	11
4.4.	Tulemused	11

Sissejuhatus

Euroopa Liit on maailma suurim arenguabi andja, arengumaade peamine kaubanduspartner ja peamine osaleja poliitilises dialoogis. EL võttis 2005. aastal eesmärgiks ametliku arenguabi kahekordistamise 2010. aastaks.

2005. aastal andis Euroopa Komisjon arenguabi rohkem kui kunagi varem – 6,2 miljardit eurot, võrreldes eelmise aasta 5,7 miljardiga. Seega komisjon, kes käsutab umbes viiendikku ELi ametliku arenguabi summadest, suudab täita endale võetud kohustused tõhusalt ja kiiresti ning edastada vahendid abivajajatele. Nende tulemuste alusel võib pidada õnnestunuks 2000. aastal alanud reforme, mille eesmärk oli parandada komisjoni kolmandatele riikidele abi andmise meetodeid. Reformide läbiviimine ja ELi tegevus selliste loodusõnnetuste korral nagu tsunami või Pakistani maavärin annavad tunnistust komisjoni kui partneri usaldusväärsuse suurenemisest.

Euroopa Ühenduse arengupoliitika ja välisabi üldeesmärgid on sätestatud asutamislepingus (artikkel 177).

Lähtudes sellest õigusraamistikust on komisjon oma 2005. aasta poliitilises strateegias¹ määratlenud arengupoliitika ja välisabi konkreetsed eesmärgid. 2005. aastal pöörati peatahelepanu järgmisele:

- Balkani poolsaare stabiliseerimis- ja assotsieerimisprotsess,
- Euroopa naabruspoliitika rakendamise jätkamine eeskätt tegevuskavade alusel,
- Venemaaga nelja „ühisruumi“ loomine,
- Iraagi ülesehitamise toetamine,
- millenniumi arengueesmärkide läbivaatamine ja laiendamine,
- Aafrika rahutagamisrahastu käivitamine,
- ELi veerahastu käivitamine.

Igaaastase poliitilise strateegia eesmärkide saavutamiseks kavatseb komisjon sõlmida uuendatud Cotonou lepingu ja selle allkirjastada. Nimetatud eesmärk koos rahutagamisrahastu rakendamise ja suurema tähelepanu pööramisega millenniumi arengueesmärkidele tähendavad, et Aafrika on ka 2005. aastal kesksel kohal.

Need eesmärgid suunasid 2005. aasta tegevust ja rahastamisprogramme, millest käesolevas aastaaruandes antakse põhjalik ülevaade.

ELi abi- ja arengupoliitika keskendus 2005. aastal lisaks üldeesmärkidele viiele peamisele küsimusele:

- 2005. aasta septembris toimunud ÜRO tippkohtumise „Millennium + 5“ ettevalmistamise käigus uuendas EL ka kohustusi, mille ta oli endale võtnud

¹ KOM(2004) 133 lõplik.

millenniumi arengueesmärkide saavutamiseks ja saavutas kokkuleppe ühise lähenemisviisi kohta arenguküsimustes. EL võttis kindlad kohustused, mille eesmärk on kiirendada millenniumi arengueesmärkide saavutamist. Selleks antakse rohkem ja paremat abi, tugevdatakse arengupoliitika järjekindlust ja antakse rohkem abi Aafrikale.

- Euroopa Parlament, nõukogu ja komisjon kiitsid heaks uue kolmepoolse **arengupoliitika dokumendi** „Euroopa konsensus arenguküsimustes“, millele lisati ELi **Aafrika strateegia**. Aafrika, eriti Saharast lõuna pool asuvate riikide eriprobleemidele tuleb leida kohane lahendus. Aafrikale suunatud sihtstrateegia võimaldab ELil täiustada Aafrika toetamist, seda suurendada ja parandada.
- EL edendas üha enam **partnerlust**, mille raames pakutakse riikidele koostööle rajatud suhteid ja arvestatakse iga konkreetse riigi olukorda. 2005. aastal tugevnes partnerlus Lääne-Balkani riikidega, Venemaaga, Ladina-Ameerika ning Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani piirkonna (AKV) riikidega. See aasta oli oluline ka Euroopa naabruspoliitika seisukohalt.
- **Abi ja välistoetuse andmisel oli tähtis poliitiline mõõde**, mis avaldus näiteks abi kasutamises poliitilise dialoogi algatamiseks või niisuguste abimeetmete rahastamises, millega tugevdatakse õigusriiki ja inimõigustest kinnipidamist.
- Ühendus järgis 2005. aastal **nõuet anda kiiremat ja paremat abi**. Sellele on oluliselt kaasa aidanud ELi liikmesriikide ja Euroopa ühenduse 2005. aastal alla kirjutatud Pariisi deklaratsioon, mille tulemused alles hakkavad ilmnema.

1. MILLENNIUMI ARENGUEESMÄRKIDE SAAVUTAMINE

1.1. EL määrab oma eesmärgid kindlaks vastavalt ÜRO tippkohtumise „Millennium + 5“ eesmärkide alusel

Seoses sellega, et taas hakati järgima millenniumi arengueesmärke, võeti 2005. aastal rahvusvahelisel tasandil rida meetmeid eesmärgiga võidelda vaesusega maailmas. 2005. aasta septembris toimunud ÜRO tippkohtumisel võttis EL kõige suuremad poliitilised ja rahalised kohustused.

Tippkohtumise ettevalmistamise käigus saavutas Euroopa Liit kokkuleppe komisjoni esitatud millenniumi arengueesmärkide saavutamise meetmete paketi küsimuses. Meetmete eesmärk on vähendada äärmist vaesust selle kõikides peamistes avaldumisviisides. Nendel meetmetel, mille alusel Euroopa esitas ÜRO tippkohtumisel oma ettepanekud, oli kolm peamist eesmärki:

ELi abi märkimisväärne suurendamine ja kvaliteedi oluline parandamine

25 liikmesriiki andis 2005. aastal ametlikku arenguabi kokku 43 miljardit eurot. EL leppis kokku suurendada ametliku arenguabi eelarvet, et see ületaks Monterreys kokkulepitud kohustusi (2006. aastal 0,39% rahvamajanduse kogutulust). Selleks et 2015. aastaks saavutada ÜROs kokkulepitud eesmärk (0,7% rahvamajanduse kogutulust), peab iga liikmesriik 2010. aastaks saavutama vaheeesmärgi, mille miinimumtase on 0,51% iga liikmesriigi rahvamajanduse kogutulust (uutel liikmesriikidel 0,17%). Seega suureneks Euroopa Liidu panus 2010. aastaks kokku

0,56%-ni rahvamajanduse kogutulust. Absoluutarvudes tähendaks selle kohustuse täitmine, et 2010. aastaks suureneb ametlik arenguabi aastas 20 miljardi euro võtta.

Millenniumi arengueesmäärke peaks aitama saavutada ka teiste valdkondade poliitika

Millenniumi arengueesmärkide saavutamiseks ei piisa ainult arengukoostööst. Kuna nende eesmärkide saavutamisel on oma osa ka ELi poliitikal muudes valdkondades, on kasutusele võetud mõiste „poliitikavaldkondade seostatus arenguga“.² EL on kokku leppinud seostada 12 poliitikavaldkonda³ millenniumi arengueesmärkide ja ajakavaga ning on neis omakorda võtnud eespool nimetatud seostatusest tulenevad kohustused, mille eesmärk on tagada, et need poliitikavaldkonnad ja arengupoliitika eesmärgid oleksid järjepidevad.

Esiplaanil on Aafrika

Komisjon keskendab oma tegevuse Aafrikale, et aidata aafriklastel võtta arengu ohjad oma kätte ja aidata neil saada täiendavat arenguabi. ELi eesmärk on rajada tegelik, arenenud kaubandusel ja poliitilistel suhetel põhinev partnerlus. Peale sotsiaalse lähenemise ja jätkusuutliku arengu toetab EL ka võrgustikku, mis aitab kaasa Aafrika riikide piirkondlikule integreerumisele ja lõunas asuvate riikide omavaheliste kaubandussuhete edendamisele. Euroopa Liit on loonud partnerluse Aafrika Liiduga ning tema asutused refinantseerivad rahutagamisrahastut ja võtavad muid meetmeid.

1.2. Euroopa arenguvision

20. detsembril 2005. aastal kinnitasid komisjoni president, nõukogu eesistuja ja parlamendi esimees Euroopa Liidu uue **arengupoliitikat käsitleva avalduse „Euroopa konsensus“**.⁴ See dokument on ELi arengukoostöö jaoks ajalooline. Selles määratleti esimest korda viiekümne aasta jooksul Euroopa Liidu tasandil vaesuse likvideerimise ja millenniumi arengueesmärkide saavutamise ühisväärtused, eesmärgid ja vahendid.

Detsembris vastuvõetud **ELi Aafrika strateegia**⁵ on esimene konkreetne dokument, millega rakendatakse Euroopa konsensust arengupoliitikas. Sellega kehtestatakse raamistik, milles liikmesriigid ja Euroopa Komisjon toetavad Aafrika jõupingutusi millenniumi arengueesmärkide saavutamiseks ning suurendatakse toetust rahule ja julgeolekule, heale valitsemistavale, infrastruktuurile ja kaubandusele.

² KOM(2005) 134, aprill 2005.

³ Kaubandus, keskkond, kliimamuutused, julgeolek, põllumajandus, kalandus, globaliseerumise ja rahvastikurände sotsiaalne mõõde, teadus- ja uuendustegevus, infoühiskond, transport, energeetika.

⁴ Komisjon ja nõukogud kiitsid selle dokumendi heaks üldasjade ja välissuhete nõukogu istungil 22. novembril 2005 (14820/05), parlament aga kinnitas selle täiskogu 15. detsembri 2005. aasta istungil (otsus nr P6-TA-PROV (2005) 0528).

⁵ KOM(2005) 132.

Rohkem vahendeid laste eest hoolitsemiseks

ELi eesmärk on saavutada tulemusi rahvusvaheliselt kokkulepitud lapse õiguste konventsiooni eesmärkide saavutamisel. Seetõttu käsitletakse uues Euroopa Liidu arengupoliitikat käsitlevas avalduses ja ELi Aafrika strateegias laste vajadusi ja õigusi (haridus, tervis, laste tööjõu kasutamine, orvud jm). Delegatsioonide tasandil dialoogi pidamiseks on välja töötatud lapse õigusi käsitlevad suunised. Põhiõiguste ja võrdsete võimaluste küsimustega tegelev volinikerühm, mida juhib president Barroso, otsustas 2005. aasta aprillis saavutada laste õigusi käsitleva pakti sõlmimise, et tugevdada laste õigusi nii ELi sise- kui ka välispoliitika raames.

2. PARTNERLUSE SÜVENDAMINE

2.1. Koostöö Lääne-Balkani riikidega

2005. aastal on Lääne-Balkani riigid saavutanud märkimisväärtset edu stabiliseerimis- ja lepitamisprotsessis, sisereformides ja piirkondlikus koostöös. Olles nüüd lähemal ELi liikmelisusele, saavad nad finantsabi CARDS programmi raames kuni ühtse ühinemiseelse abi vahendi rakendumiseni 2007. aastal.⁶ Euroopa Nõukogu taaskinnitas 2005. aasta juunis, et ta rakendab Thessaloníki tegevuskava. 2005. aastal tehti olulisi samme: alustati ühinemisläbirääkimisi Horvaatiaga, anti kandidaatriigi staatus endisele Jugoslaavia Makedoonia Vabariigile, liiguti edasi Albaaniaga stabiliseerimis- ja assotsiatsioonilepingu sõlmimise küsimuses ning alustati läbirääkimisi stabiliseerimis- ja assotsiatsioonilepingu sõlmimiseks Serbia ja Montenegro ning Bosnia ja Hertsegoviinaga. Alanud on poliitiline protsess Kosovo tulevase staatuse küsimuse otsustamiseks. Euroopa Liiduga ühinemise väljavaade on andnud võimsa tõuke poliitilistele ja majanduslikele reformidele ning julgustanud piirkonna rahvaid omavahel leppima.

2.2 Euroopa Liidu naabruspoliitika

Euroopa naabruspoliitika⁷ eesmärk on kujundada EList ja tema naabritest heaolu ja stabiilsuse piirkond. Selleks lepivad pooled kokku kohustustes vastavalt ühise vastutuse põhimõttele. Poliitika raames pakutakse naaberriikidele juurdepääsu siseturule, toetust ELi nõuetega kohandamiseks ning abi majandus- ja sotsiaalarengut soodustavate reformide läbiviimisel. Naabruspoliitikaga hõlmatud naaberriigid omakorda kohustuvad tugevdama õigusriiki, demokraatiat ja inimõiguste järgimist, edendama majandusreforme, soodustama tööhõivet ja sotsiaalset lähenemist ning tegema koostööd kõige olulisemate välispoliitiliste eesmärkide saavutamiseks (terrorismivastane võitlus ja massihävitussõjade leviku tõkestamine). Kohustused peavad olema täpsed, et nende täitmise üle oleks võimalik teostada järelevalvet. Partnerlus on rajatud põhimõttele, et mida suuremad on riigi edusammud, seda rohkem abi talle antakse, kusjuures abi andmine ei sõltu riigi väljavaatest ühineda Euroopa Liiduga. Naabruspoliitika raames aidatakse lahendada ELi ebaseadusliku rände, piirihalduse ja organiseeritud kuritegevusega seotud probleeme.

⁶ Lisaks Horvaatiale, kes juba on kandidaatriik ning kellele juba antakse abi kõigist kolmest ühinemiseelse finantsabi vahendist ja piirkondlikust programmist CARDS.

⁷ KOM(2004) 373 lõplik.

2005. aasta edusammude hulka kuulub ühiste tegevuskavade valmimine riikidega, mis osalevad Euroopa naabruspoliitikas, eeskätt Ukraina turumajanduse, viisarežiimi lihtsustamise ja energia-alase dialoogi tegevuskavad ning Moldova ja Ukraina vahelisel piiril piirikontrolli sisseseadmise tegevuskava ning mitme Vahemere piirkonna riigiga poliitilise dialoogi tugevdamine ja käsitlevate teemade arvu suurendamine. Uusi tegevuskavasid rakendatakse Jordaania, Iisraeli, Palestiina, Moldova ja Ukrainaga. Gruusia, Armeenia ja Aserbaidžaaniga on alanud läbirääkimised. Vahemere piirkonnas pööratakse varasemast rohkem tähelepanu partnerriikide majandusreformide ja nende poliitika toetamisele (eriti hariduse ja tervise valdkonnas) ning demokraatia, inimõiguste ja hea valitsemistava edendamisele.

2.3 „Ühisruumid“ Venemaaga

2005. aasta mais võeti vastu ühtne tegevuskavade pakett, et luua **ELi ja Venemaa neli „ühisruumi“**.⁸ Tegevuskavades on kindlaks määratud ELi ja Venemaa suhete ühiseesmärgid ning meetmed nende eesmärkide saavutamiseks. ELi ja Venemaa koostöö toimub strateegilise partnerluse raamistikus.

2.4. Vanim partnerlus – partnerlus Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani piirkonna riikidega

2005. aastal vaadati läbi **Cotonou leping**. Cotonou leping on ELi ning Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani piirkonna (edaspidi „AKV“) riikide suhete raamistik ja see on ELi vanim partnerlus, mille eesmärk on tõelise partnerluse abil edendada vaesuse likvideerimise ühisstrateegia väljatöötamist.

Partnerluse toimimises on algusest peale etendanud juhtrolli ühised institutsioonid, nagu parlamentaarne ühisassamblee ja AKV–ELi ministrite nõukogu. Kodanikuühiskonna organisatsioonid ja teised huvitatud isikud on aidanud muuta AKV–ELi koostöö tõhusamaks.

Lepingus on arvestatud jätkusuutliku arenguga sotsiaal-, majanduse, poliitika, kultuuri ja keskkonna valdkonnas. See vastab ELi ja tema AKV partnerite rahvusvahelistele kohustustele.

Luuakse järjest uusi uuenduslikke majandus- ja kaubanduskoostöövõrgustikke, mille eesmärk on edendada arengut piirkondliku majanduskoostöö ja kaubandustakistuste kõrvaldamise kaudu ning AKV riikide järkjärgulise maailmamajandusse integreerimise edendamise teel.

AKV riikidega sõlmitud partnerluse tulemuslikkuse nimel lepiti kokku rajada uus **Euroopa arengufond**, millega AKV riike toetatakse (22,682 miljardi euroga) aastail 2007–2013.

⁸ Ühine majandusruum, ühine õigus-, vabadus- ja turvalisusruum, ühine välisjulgeolekuruum ning ühine teadus-, haridus- ja kultuuriruum.

2.5 Partnerluse tugevdamine Ladina-Ameerikaga

2005. aasta mais kohtusid Euroopa Liidu riikide välisministrid Rio rühma kuuluvate riikide ametikaaslastega. Arutelu keskendus piirkondlikule integreerumisprotsessile, sotsiaalsele ebavõrdsusele ja tõrjutusele Ladina-Ameerikas. Arutuse all oli ka 2005. aasta septembri ÜRO tippkohtumine.

2005. aasta detsembris võttis Euroopa Komisjon vastu teatise „Ladina-Ameerika ja Euroopa Liidu tugevama partnerluse strateegia“, millega anti uus tõuge strateegilisele partnerlusele Ladina-Ameerikaga.

Jätkatud on läbirääkimisi assotsiatsiooni- ja vabakaubanduslepingu sõlmimiseks ELi ja Mercosur'i riikide vahel ning on astunud samme lepingu sõlmimiseks Kesk-Ameerika ja Andide rühma riikidega.

3. POLIITILINE MÕÕDE MUUTUB TÄHTSAMAKS

3.1. Demokraatia ja inimõiguste edendamise vahendid

See prioriteet kajastub kõikides lepingutes. Seda viiakse ellu riikide ja regionaalse tasandi poliitilise dialoogi ning geograafiliste koostööprogrammidenä. Euroopa **inimõiguste- ja demokraatiaalgatus**⁹ on eeskätt ette nähtud riikidele, kes vajavad nimetatud valdkondades kõige rohkem abi. Algatusega toetatakse peamiselt kõnealuses valdkonnas tegutsevaid kodanikuühiskonna organisatsioone. 2005. aastal eelkõige jätkati kahel varasemal aastal alustatud projektide rahastamist ja selleks kasutati 126,7 miljonit eurot. Toetati inimõiguste ülemkomissari bürood, Euroopa Nõukogu, endise Jugoslaavia erikohtuid ning Sierra Leones ja Kambodžas teostatavaid projekte, Valgevenes demokraatia edendamise projekte¹⁰ ja põlisrahvaste õiguste toetamise algatusi. 2005. aastal pöörati erilist tähelepanu **Iraagile**, kellele eraldati kokku 10 miljonit eurot. Projektid määras kindlaks ÜRO sihtfond, mille eesmärk on toetada konstitutsioonilist protsessi ning koolitada sisemaised valimisvaatlejaid ja kodanikuühiskonna organisatsioone.

ELi võib üha enam pidada tähtsaimaks **valimiste vaatlejaks**. Et hinnata, kas valimised on vabad ja õiglased, teevad komisjon, Euroopa Parlament ja nõukogu tihedat koostööd valimisvaatlejate saatmisel. 2005. aastal jälgisid vaatlejad rohkem valimisi kui varem ja vaadeldavate valimiste arv suureneb ka 2006. aastal. 2005. aastal kasutati umbes 1000 vaatlejat, võrreldes 632 vaatlejaga 2004. aastal.

Valimisvaatlejad vaatlesid presidendi- või parlamendivalimisi või -referendumeid Afganistanis, Burundis, Ginea-Bissaus, Liibanonis, Libeerias, Etioopias, Kongo Demokraatlikus Vabariigis, Venezuelas ja Sri Lankal. Euroopa Liit, kes muutub üha olulisemaks osalejaks demokraatliku protsessi tugevdamisel, pälvis tähelepanu kõikidel nimetatud valimistel. 2005. aasta lõpul valmistuti 2006. aasta valimiste (Jordani jõe läänekallas ja Gaza maakitsus, Uganda ning Haiiti) vaatlemiseks.

⁹ KOM(2001) 252 lõplik.

¹⁰ Nende hulka kuuluvad Vilniuse Euroopa Humanitaarülikool, milles antakse kõrgharidust Valgevene demokraatia ja inimõiguste valdkonnas.

Lisaks valimiste vaatlemisele toetati ka valimiste läbiviimist Aasias ning Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani piirkonna riikides.

3.2. Poliitilise dialoogi raamistiku loomine

2005. aasta juunis allakirjutatud Cotonou lepingu¹¹ läbivaatamine oli sobiv võimalus süvendada partnerluse poliitilist mõõdet. Lähtudes läbiproovitud partnerluse ja vastutavuse põhimõtetest **muudeti poliitilist dialoogi süstemaatilisemaks, ametlikumaks, tõhusamaks ja eesmärgipärasemaks.**

AKV ja ELi kuuluvad partnerid lisasid senisele koostööle ka **massihävitusrelvade tõkestamise alase koostöö**. See on tõeline läbimurre rahvusvahelistes suhetes. Tõsiasi, et lepingus nimetatakse ka rahvusvahelist kriminaalkohust ja Rooma statuuti, annab tunnistust sellest, et koostööpartnerite ühine eesmärk on tugevdada institutsioone, mille kaudu lahendatakse kogu maailma hõlmavaid küsimusi. Läbivaadatud lepingusse on lisatud ka säte AKV ja ELi **koostöö kohta terrorismivastase võitluse alal**. Partnerriikide terrorismivastase võitluse võime tõstmise rahastamiseks tuleb kasutada muid allikaid kui AKV ja ELi arengukoostöö vahendid.¹²

3.3. Rahvastikurände- ja varjupaigaküsimused arengupoliitika raamistikus

Kõnealune valdkond on pälvinud palju arutelu. Käsitleda tuleb nii võimalusi, mis tekivad seoses rahvastikurände ja varjupaigaküsimustega, kui ka nendega seoses tekkivaid raskusi. Euroopa Liit on korduvalt rõhutanud, et lähenemisviis migratsioonile peab olema kõikehõlmav.

2004. aasta Haagi programmi järelmeetmed on ELi kolmandaid riike hõlmava migratsioonipoliitika edasiarendus. Migratsiooni- ja varjupaigaprojekte rahastatakse eeskätt riike ja regioone hõlmavatest programmidest nagu MEDA ja TACIS. Geograafilistele programmidele lisaks loodi 2004. aastal teemaprogramm AENEAS,¹³ millega antakse kolmandatele riikidele rahalist ja tehnilist abi, et nad suudaksid tõhusamalt hallata migratsioonivoogude kõiki aspekte. 2005. aastal teotati esimeses voorus väljavalitud projekte kokku 30 miljoni euroga, millest umbes 16 miljonit eurot oli ette nähtud Vahemere piirkonnale. 2005. aasta detsembris avaldati teine konkursikutse, mille eelarve on kokku 40,3 miljonit eurot. See on suunatud eeskätt SRÜ ja Vahemere riikidele ning Saharast lõuna pool asuvatele riikidele.

1. septembril 2005. aastal võttis komisjon vastu **teatise piirkondlike kaitseprogrammide kohta**.¹⁴ Esimesed katseprogrammid algatatakse Tansaalias ja läänes asuvatele uutes iseseisvates riikides. Programmide raames tehakse tihedat koostööd asjaomasete kolmandate riikide ja ÜRO pagulaste ülemvoliniku bürooga, et kaitset vajavatele pagulastele antaks kaitset kiiresti ja vastavalt nende vajadustele.

¹¹ Seni ratifitseerimata. Leping peaks jõustuma 1. jaanuaril 2008.

¹² Läbivaadatud Cotonou partnerlusleping: Nõukogu ja komisjoni terrorismivastase võitluse alasele koostööle finants- ja tehnilise abi andmist käsitlev ühisdeklaratsioon ja läbivaadatud Cotonou partnerluslepingule lisatud artikli 11 punkt a.

¹³ Määrus (EÜ) nr 491/2004.

¹⁴ KOM(2005) 388 lõplik.

4. EUROOPALT SAAB ROHKEM, PAREMAT JA KIIREMAT ABI

4.1. Abi tõhusus

Abi tõhusust saab lihtsalt, kuid praktiliselt suurendada riikide strateegia, abi andmise korra ja selle kasutamiseviisi käsitleva aruandluse ühtlustamisega, töökindlamate süsteemide ja korra rakendamisega abi saavates riikides ning abiandjate tegevuse parema kooskõlastamisega. Tähtsaim roll on seejuures partnerriikidel, kelle ülesanne on parandada oma arenguga seotud tegevusstrateegiaid, tugevdada riigieelarve haldamist ja riigihangete süsteemi ning tõhustada järelevalvet ja auditeerimist. See võimaldab abiandjatel oma tegevust paremini kooskõlastada, suunata rohkem abi abisaavate riikide riigieelarvesse ja vähendada nende aruandluskohustust. Partnerriikide tehingukulud vähenevad ja selle arvel vabaneb niigi nappi kohalikku juhtimis- ja haldusressurssi, mida saab kasutada riigi tähtsamate ülesannete täitmiseks. Kõnealuse algatuse tähtis tahk on üleminek abi andmisele otsese eelarvetoetusena, mille tõttu abi hallatakse täielikult partnerriigi enese süsteemidega.

Komisjoni jõupingutusi liikmesriikide (Euroopa konsensus arenguküsimustes) ja teiste abiandjate vahelise koostöö koordineerimisel illustreerib tihe koostöö, mis pärast tsunamit leidis aset kannatanud riikide valitsuste ja kodanikuühiskonna organisatsioonide ning rahvusvaheliste valitsusväliste organisatsioonide ja rahandusinstituutidega. ELi tegevusega tagati, et lisaks riikide valitsusele ja rahvusvahelistele osalejatele osalesid õnnetuse tõttu kannatanud ühiskonnad täiel määral abi andmise mehhanismide, näiteks valitsuste ülesehitustöö sihtrahastute väljatöötamises.

2. märtsi 2005. aasta abi tõhusust käsitlev Pariisi deklaratsioon¹⁵ on peaaegu 100 riigi (kelle hulka kuuluvad nii abi saajad kui ka abiandjad, sealhulgas 25 liikmesriiki ja komisjon, ning 25 arenguagentuuri) vaheline kokkulepe anda abi viisil, mis võimaldab kõige paremini saavutada 2015. aastaks millenniumi arengueesmärgid. Pariisi deklaratsioonis on sätestatud kohustus seada eesmärged ja jälgida nende täitmist 12 edusammude näitaja abil.¹⁶ Eesmärkide ja näitajatega on võimalik jälgida deklaratsioonile allakirjutanud poolte edusamme terves maailmas.

Nende 12 näitaja abil on võimalik jälgida edusamme, mis on tehtud vastavalt Pariisi deklaratsiooni viiele partnerluskohustusele: partnerriigi *vastutavus*, abi andjate *lähtumine riikide arenguraamistikust*, abiandjate tegevuse *ühtlustamine*, *haldamise lähtumine taotletavatest tulemustest* ning abi andjate ja partnerite *ühisvastutus* tulemuste saavutamise eest. EL kavatseb deklaratsiooni õigeaegselt rakendada. Komisjon kavatseb anda aru tervet ELi hõlmava abi tõhususe tegevuskava küsimuses saavutatud edusammudest ja esitada nõukogule aruande selle rakendamisest riikides 2005. aastal. Selleks on komisjon välja töötanud lihtsa interaktiivse vahendi, et esitada aruanded arenguraamistikust lähtumise ja ühtlustamise alal saavutatud edusammude kohta.

¹⁵ <http://www.oecd.org/DATAOECD/11/41/34428351.pdf>

¹⁶ DAC. CHAIR (2005) 12 /REV.1.

4.2. Hindamine

Hindamise eesmärk on suurendada abi mõju. 2005. aastal lõpetati hindamise metoodika parandamise programm. 2005. aastal algatati üksteist uut hindamismenetlust. Lisaks on mitu menetlust veel pooleli, sealhulgas kaks ühishindamist – üldise eelarvetoetuse hindamine ja kooskõlastamise, vastastikuse täiendamise ja sidususe hindamine. 2005. aastal hinnati peamiselt kahte riiki (Benin ja Ghana), kahte piirkonda (Kariibi mere ja Ladina-Ameerika) ja ühte valdkonda (erasektori areng). Näiteks võib tuua, et komisjoni Ghanale antud toetuse hindamise tulemustest selgub, et komisjon paistab silma eeskätt sellega, et elanikkonna kõige vaesemate rühmade jaoks on parenenud puhta vee ja sanitaarvahendite ning põhiliste haridus- ja tervisteenuste kättesaadavus. Kuid üldiselt on hindamise tulemustes osutatud, et abi andmise algus võtab kaua aega ning et komisjoni menetlus on paindumatu ja aeglane. Kuid kaks 2005. aastal läbi viidud EIDHRI käsitlevat hindamisaruannet ja EIDHRI tulemuslikkuse näitajate jätkusuutlikkuse uuringu järeldused olid positiivsed.

4.3. Juhtimisküsimused

2005. aastal jätkas komisjon üleminekut abi andmise protsessi keskselt lähenemiselt keskendumisele abi tulemuslikkusele ja mõjule, kuna need avaldavad mõju abi andmisele. **Tähelepanu koondamisega kvaliteedile** jätkatakse eelmise nelja aasta (2001–2004) jooksul läbi viidud välisabi haldamise reformi.

Reformide rakendamise tulemused on esitatud 2005. aasta juulis avaldatud avalikus aruandes „*Hinnang välisabi haldamise reformide kvaliteedile*“.¹⁷ Aruandes käsitletakse abi andmisega seotud tegevuse, organisatsiooni ja meetodite reformimist ning hinnatakse reformide mõju ja tulemusi.

Reformide järel on järjest tõusnud abi andmise kiirus, aasta-aastalt on suurenenud abisummad ja vähenenud abi andmise alguseni kuluv aeg.

Delegatsioonidele ülesannete delegeerimise (enamuse arenguprogrammide haldamise üleandmine komisjoni delegatsioonile vastavas riigis) lõppemise järel muudeti 2005. aasta märtsis koostöötalituse EuropeAid peakontori struktuuri, et oleks võimalik anda rohkem abi ja toetust delegatsioonidele. Pidades silmas Lääne-Balkani riikide võimalikku ühinemist Euroopa Liiduga, anti Lääne-Balkani riigid üle laienemise peadirektoraadile.

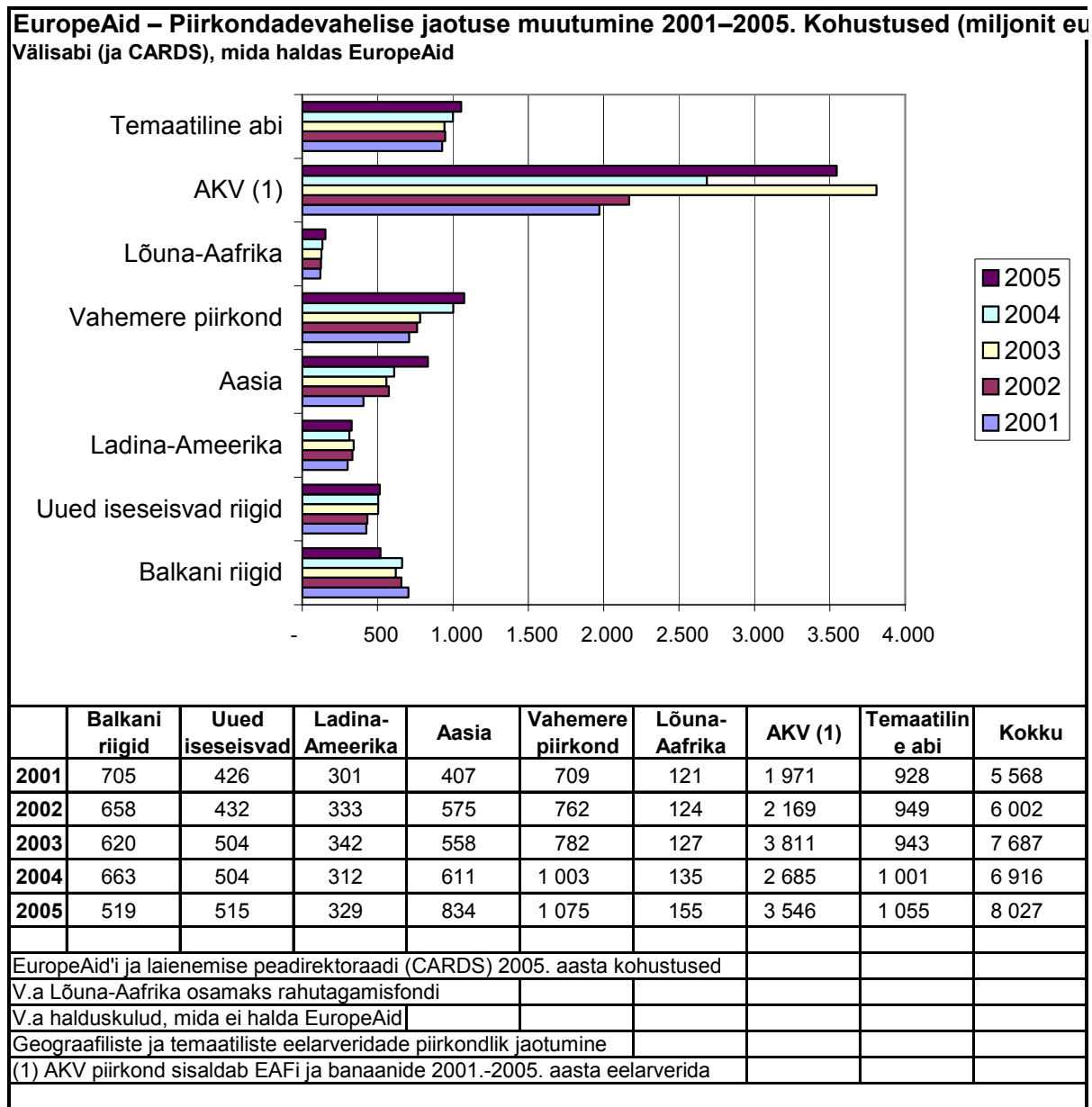
4.4. Tulemused

2005. aastal rakendas Euroopa Komisjon programme enneolematult kiiresti ja tõhusalt, nii et abiraha jõudis abivajajateni kiiresti. Nende tulemuste alusel võib pidada õnnestunuks 2000. aastal alanud reforme, mille eesmärk oli parandada komisjoni kolmandatele riikidele abi andmise meetodeid.

2005. aastal suurenesid kohustused 8 miljardi euron, mida on 16% rohkem kui 2004. aastal. Kohustused Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani piirkonna riikidele suurenesid rohkem kui 1 miljardi euro võtta ja jõudsid peaaegu 2003. aasta

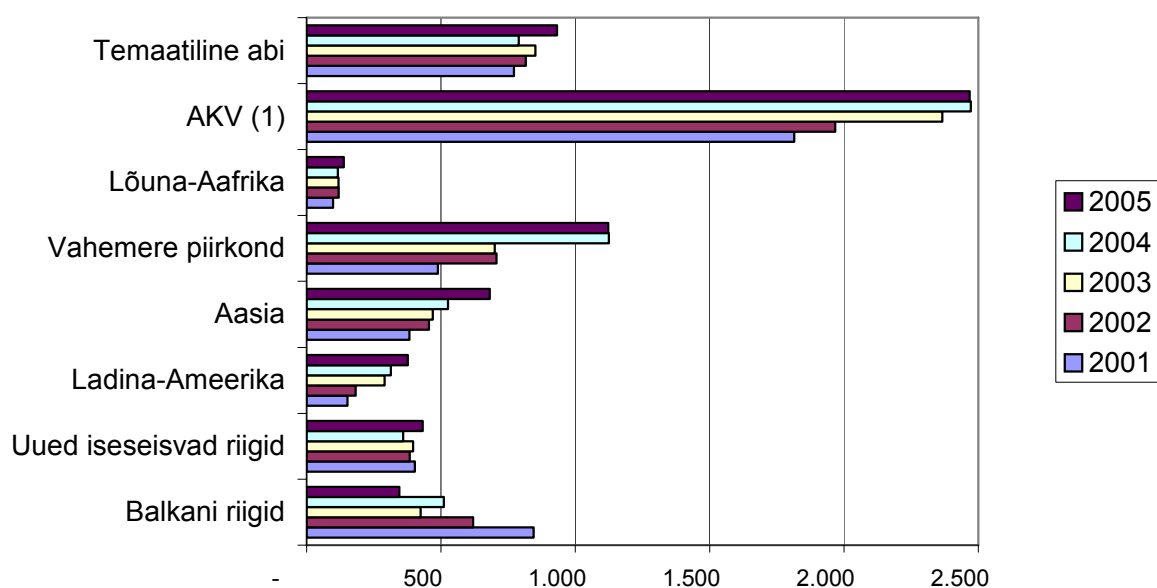
¹⁷ SEK(2005) 963.

rekordilisele tasemele. Kohustused Aasiale tõusid võrreldes 2004. aastaga samuti rekordiliselt, peaaegu 50% võrra. Võrreldes aasta varem kulutatud 5,7 miljardi euroga kulutati arenguabiks 6,2 miljardit eurot.

Tänu reformidele töötleb komisjon abina lubatud raha tõhusamalt nii sisemise menetluse käigus kui ka programmide rakendamisel. Võrreldes 2001. aastaga on kohustused 2005. aastal 44% võrra ja maksed 50% võrra suuremad. Arvudest ilmneb, et abi rakendamiseks kulub keskmiselt 3,32 aastat võrreldes 2004. aasta näitajaga 3,55 aastat ja 2000. aasta näitajaga viis aastat.

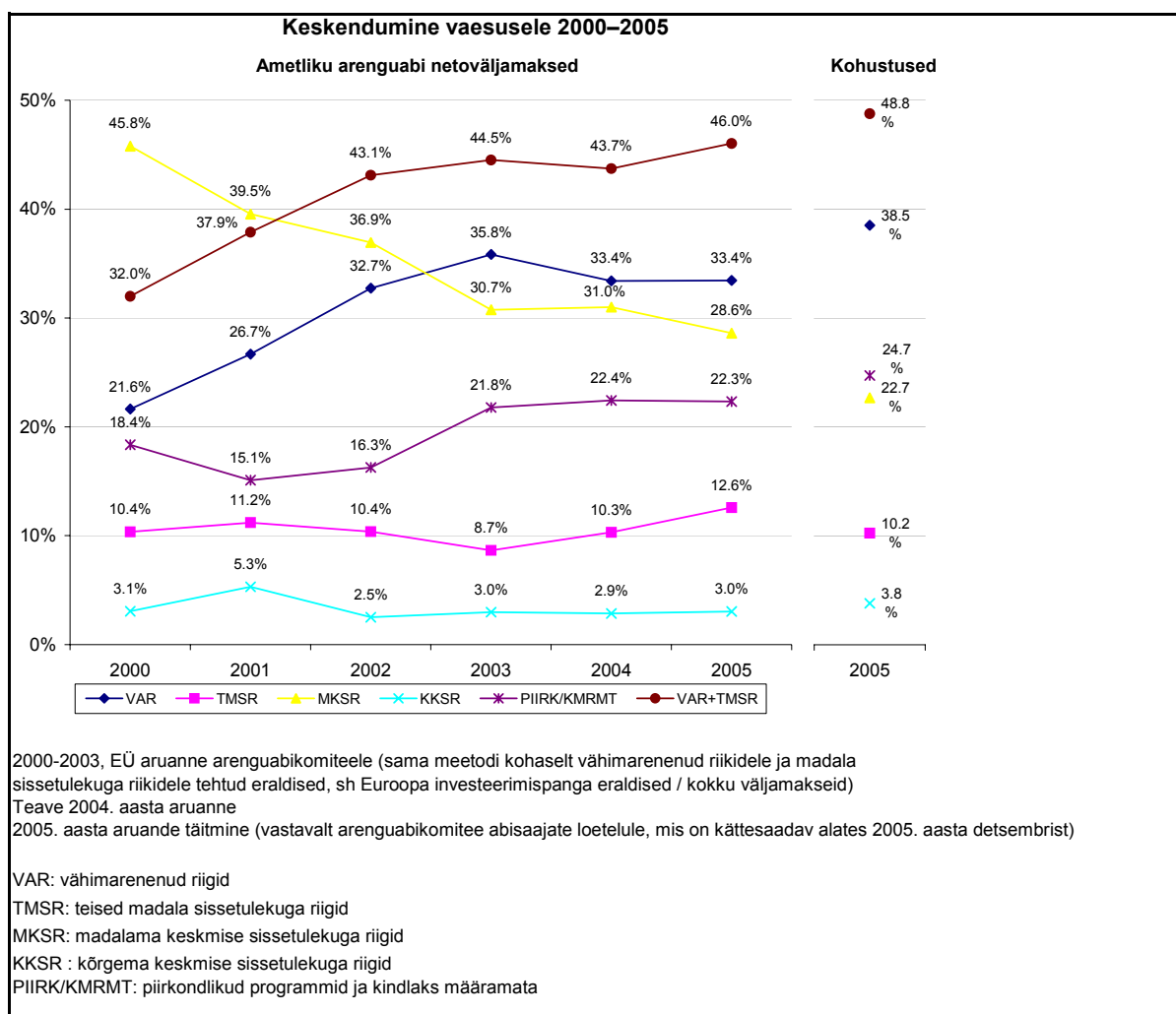
EuropeAid - Piirkondadevahelise jaotuse muutumine 2001–2005. Maksed (miljonit eurot)
Välisabi (ja CARDS), mida haldas EuropeAid

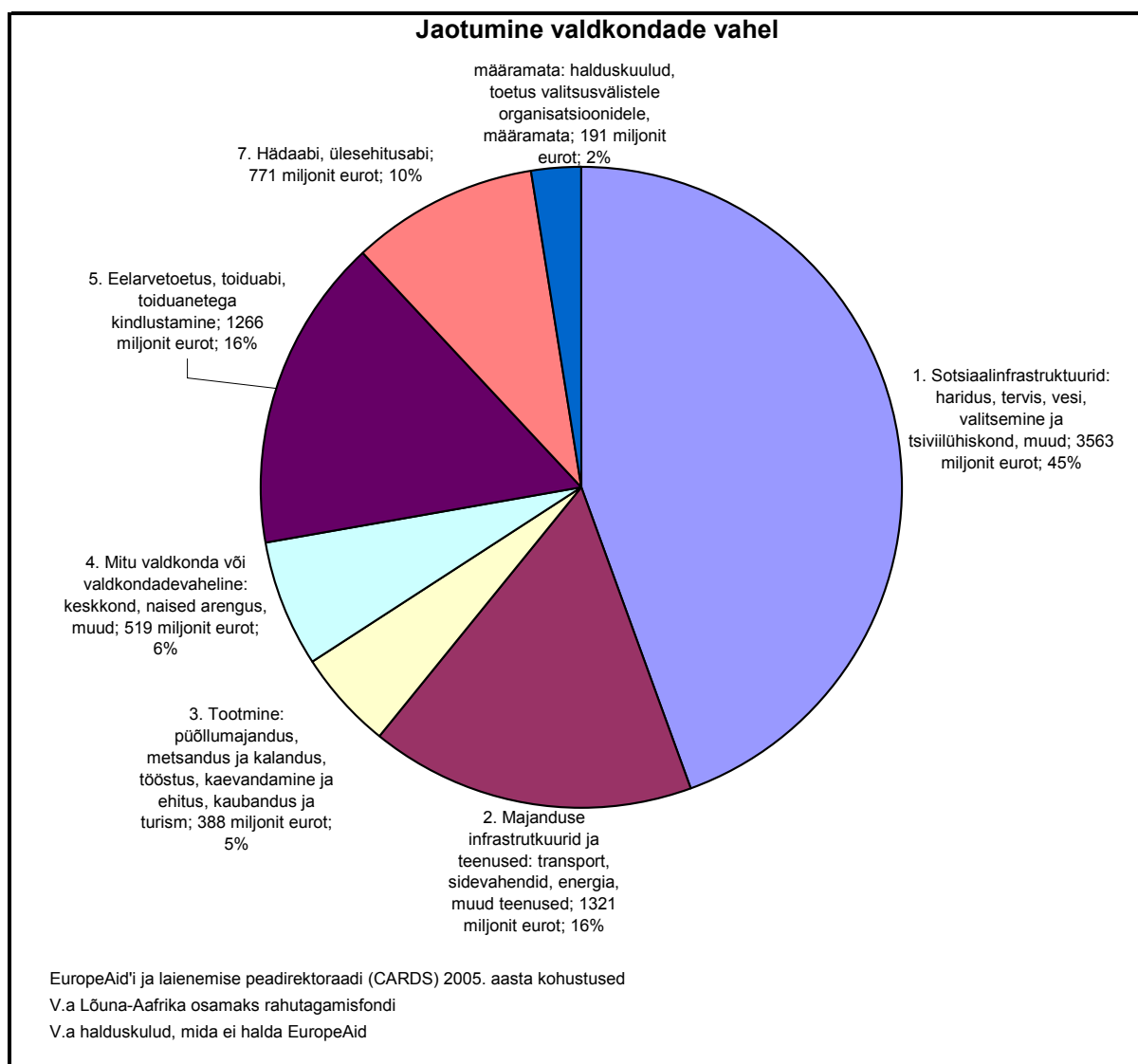
	Balkani riigid	Uued iseseisvad riigid	Ladina-Ameerika	Aasia	Vahemere piirkond	Lõuna-Aafrika	AKV (1)	Temaatilise abi	Kokku
2001	845	402	152	383	488	99	1 814	771	4 109
2002	619	384	182	455	707	119	1 968	815	4 630
2003	425	396	290	470	700	118	2 366	851	5 191
2004	510	359	314	526	1 125	116	2 472	790	5 701
2005	345	432	376	681	1 122	138	2 468	932	6 149

EuropeAid'i ja laienemise peadirektoraadi (CARDS) 2005. aasta maksed
V.a Lõuna-Aafrika osamaks rahutagamisfondi
V.a halduskulud, mida ei halda EuropeAid
Geograafiliste ja temaatiliste eelarveridade piirkondlik jaotumine
(1) AKV piirkond sisaldab EAFi ja banaani 2001.-2005. aasta eelarverida

Oluliselt suurem on ka väikese sissetulekuga riikidele, sealhulgas kõige vähem arenenud riikidele nähtud ametlik arenguabi, mida haldab komisjon. 2000. aasta 1,5 miljardi euroga võrreldes on seda 2005. aastal enam kui kaks korda rohkem ehk umbes 3,2 miljardit eurot. Protsentides väljendatuna on selle osatähtsus suurenenud 2000. aasta 32%-lt 2005. aasta 45,8%-ni. See suundumus peaks jätkuma, kuna üle poole 2005. aasta uutest kohustustest on ette nähtud kõnelustele riikidele.

Abi andmise kiirus ja tõhusus on küll tähtsad, kuid abivajajatele antud abi tulemuslikkus loeb kõige rohkem. Komisjoni sõltumatute asjatundjate korrapärasel kohapealsel hindamisel rajaneva tulemustele suunatud järelevalve süsteemi kvaliteet paraneb pidevalt. Projektide ja programmide tõhususe ja jätkusuutlikkuse näitajad on alates 2001. aastast oluliselt paranenud.

Komisjon parandab ka edaspidi järjekindlalt tema vastutusel olevate vahendite haldamist. Selleks on ta teinud ettepaneku lihtsustada nii välisabi õiguslikku alust (välisabi vahendeid) kui ka oma sisemenetlust.

2005. aastal valmistati intensiivselt ette **järgmise põlvkonna abiprogramme**, mida rakendatakse koos 2007.–2013. aasta finantsraamistikuga. Koostöös abi saavate riikide pädevate ametiasutuste ja huvitatud isikute ning liikmesriikide ja teiste abiandjatega on komisjon hakanud ette valmistama strateegiadokumente, mis on erinevaid riike ja piirkondi käsitlevate programmide väljatöötamise aluseks. Nende dokumentide väljatöötamine lõpeb 2006. aastal ja seega saab kavandatavaid meetmeid hakata rakendama alates 2007. aasta jaanuarist.

Riigi ja piirkonna strateegiadokumendid töötatakse välja kooskõlas 2005. aasta detsembri arengupoliitikat käsitlevas avalduses „Euroopa konsensus“ esitatud arengupoliitika eesmärkide ja põhimõtetega. Erilist tähelepanu pööratakse arengabi tõhususe suurendamisele. Selleks kujundatakse programmide väljatöötamise protsessi vastavalt ELi ja tema liikmesriikide võetud kohustustele.